

Sykehuset Innlandet HF

HELSE SØR-ØST

Hva er demens og hvilke sykdommer gir demens?

Sverre Bergh, forskningsleder

Forskningscenter for Aldersrelatert funksjonssvikt og sykdom, SIHF

Forsker, Aldring og helse

Hva er kognisjon?

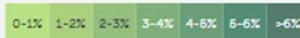
- Fra det latinske verbet *cognosco*
 - *con* "med" + *gnōscō* "vet"
- Så: "å vite" eller "å gjenkjenne"
- Kognitive funksjoner
 - Forskjellige typer hukommelse
 - Språk
 - Oppmerksomhet
 - Konsentrasjon
 - Planlegging og gjennomføring (eksekutive funksjoner)
 - Selv en mild svikt i disse funksjonene kan få alvorlige konsekvenser

Hva er da kognitiv svikt?

- Fall i en eller flere kognitive funksjoner
- Endring fra tidligere, gjerne sammenlignet med 5-10 år tilbake i tid
- Må ta hensyn til
 - Alder
 - Kjønn
 - Utdanning
 - Kulturell bakgrunn

Demens i følge ICD-10

- Svekket hukommelse, i sær for nyere data
- Svikt av minst en annen kognitiv funksjon
 - Den kognitive svikten må influere på evnen til å fungerer i dagliglivet
- Sviktende kontroll av atferd, emosjoner eller motivasjon
- Klar bevissthet
- Symptomene må ha vart i minst 6 måneder

Hvor mange i Norge har demens?

Er folketallet i kommunen økende eller fallende? Flytter ungdommen ut mens de eldre blir boende? Hvor mange nordmenn er gamle om 30 år? En eldre befolkning gir flere personer med demens og dermed et større behov for kompetanse og ressurser. Bruk kartet og finn ut hvordan forekomsten av demens vil være i din kommune fram mot 2050.

Personer med demens

Alder	Antall	♂	♀
30-64	2163	1085	1078
65-69	2155	845	1310
70-74	14497	8161	6336
75-79	22216	11345	10871
80-84	26361	11972	14389
85-89	26374	9947	16427
90+	22807	6268	16539

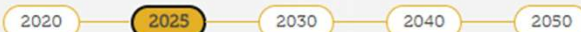
2025
Norge

Personer med demens

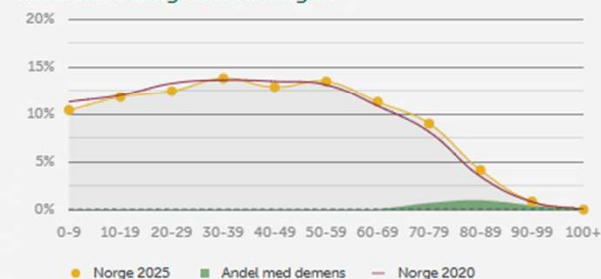
116573

2.12% av befolkningen

Velg årstall:

Aldersfordeling i befolkningen

 [Nyttige lenker](#)

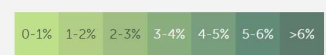
 [Kilder og metode](#)

 [Kopier lenke](#)

Tolga

Norge > **Innlandet**

Last ned

Innlandet i år 2040

I 2040 vil Innlandet ha **385027** innbyggere, det er **13642** flere enn i 2020 – en økning på **3.67 %**.

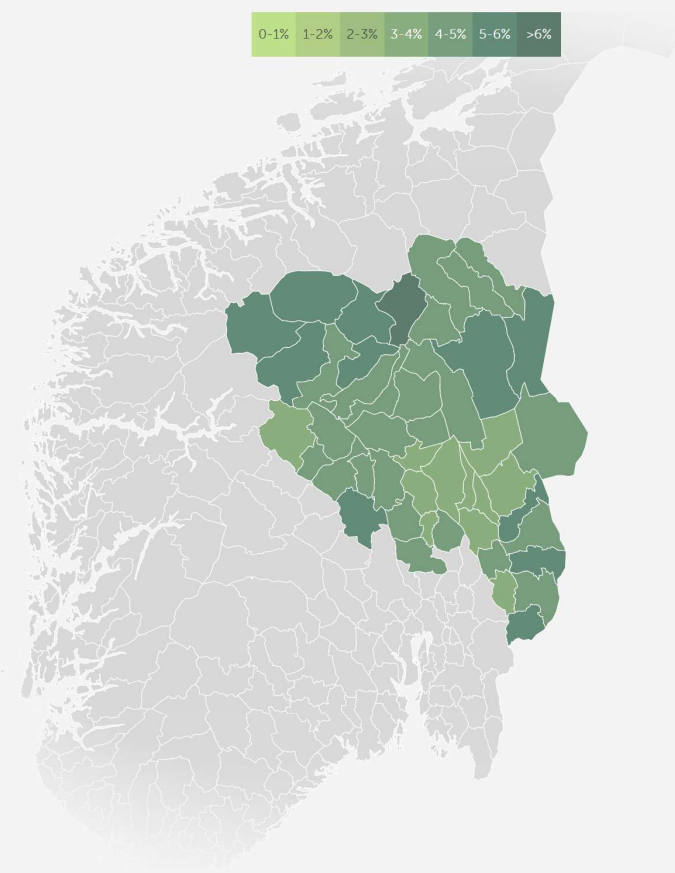
15535 personer i kommunen vil ha demens. Dette tilsvarer en økning på **6633**, eller **74.51 %** fra 2020 til 2040.

Andelen med demens er **2.40 %** i 2020 og **4.03 %** i 2040. Demensandelen i Innlandet øker altså med **67.92 %**.

Andelen med demens i Norge er **1.88 %** i 2020 og **3.30 %** i 2040.

Personer med demens

Alder	Antall	♂	♀
30-64	136	68	68
65-69	195	76	119
70-74	1463	837	626
75-79	2094	1081	1013
80-84	3321	1582	1739
85-89	4179	1766	2413
90+	4147	1437	2710

2040
Innlandet

Personer med demens

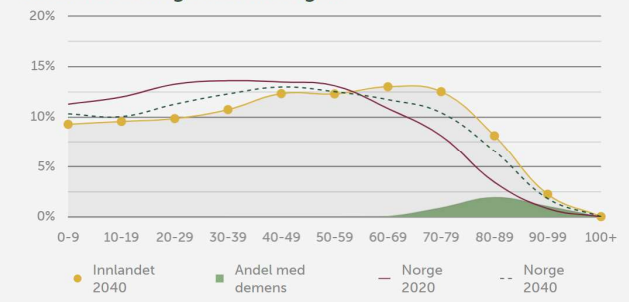
15535

4.03% av befolkningen

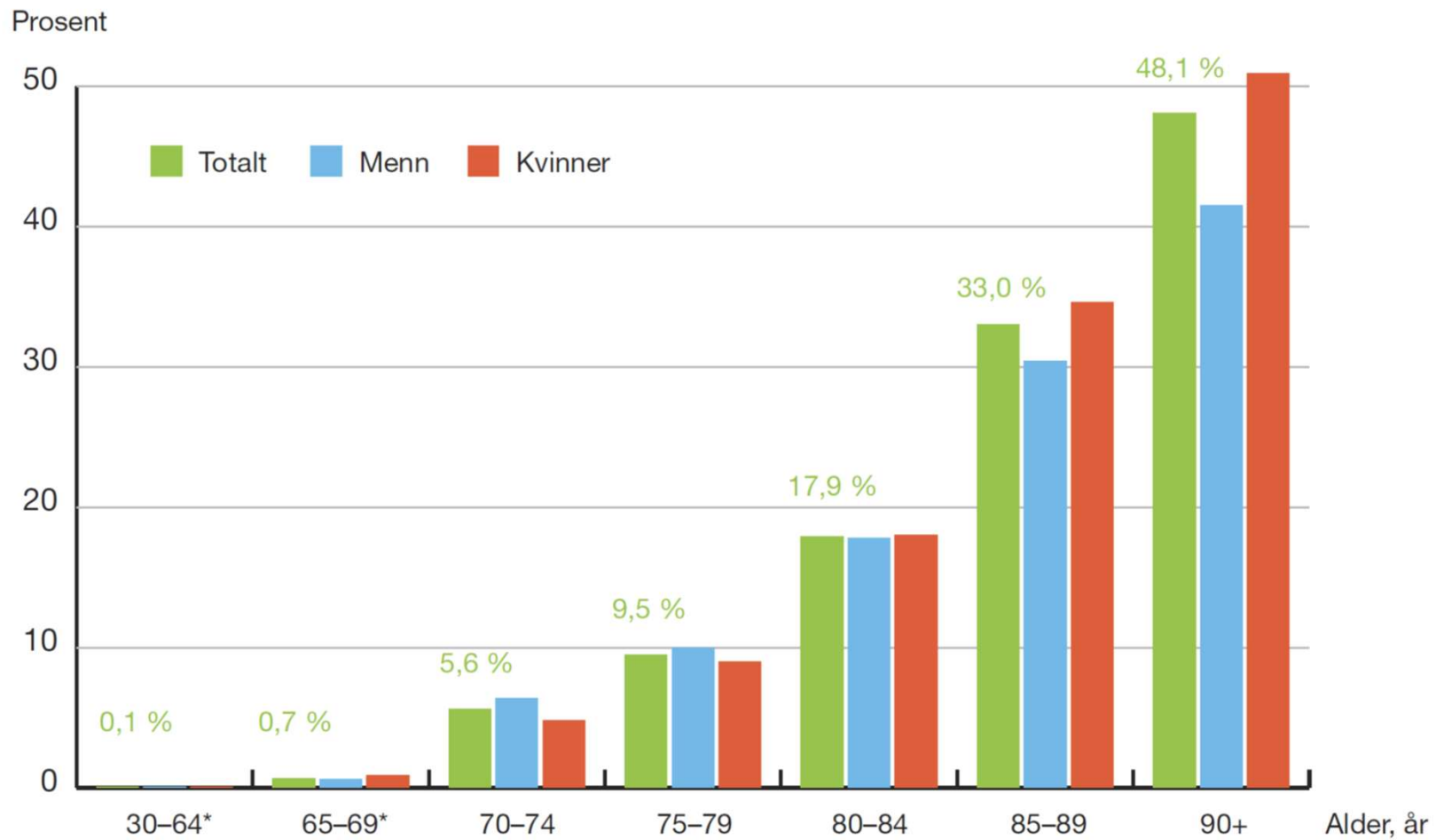
Velg årstall:

2020 2025 2030 **2040** 2050

Aldersfordeling i befolkningen

Nyttige lenker Kilder og metode Kopier lenke

Figur 2 Forekomst av demens (%) fordelt på alder og kjønn i Norge, år 2019

Gjøra et al. Aldring og helse 2020

Symptomer ved demens

- Svikt i kognitive funksjoner
- Svikt i muskel/motorfunksjoner
- Svikt i ADL funksjon
- Nevropsykiatriske symptomer
 - Depresjon, angst, irritasjon, psykose....

Svikt i kognitive funksjoner

- Hukommelse – det alle tenker på. Første tegn ved AD
- Orienteringsevne – tid, sted, person. Vanlig ved AD og LBD
- Problemløsningsevne – Komplisert kognitiv ferdighet
- Initiativ – Kan bli oppfattet som nedsatt hukommelse
- Eksekutive funksjoner – Pannelappen
- Konsentrasjon – VaD, AD
- Språkvansker – VaD, AD, FTD
- Redusert dømmekraft - Pannelappen

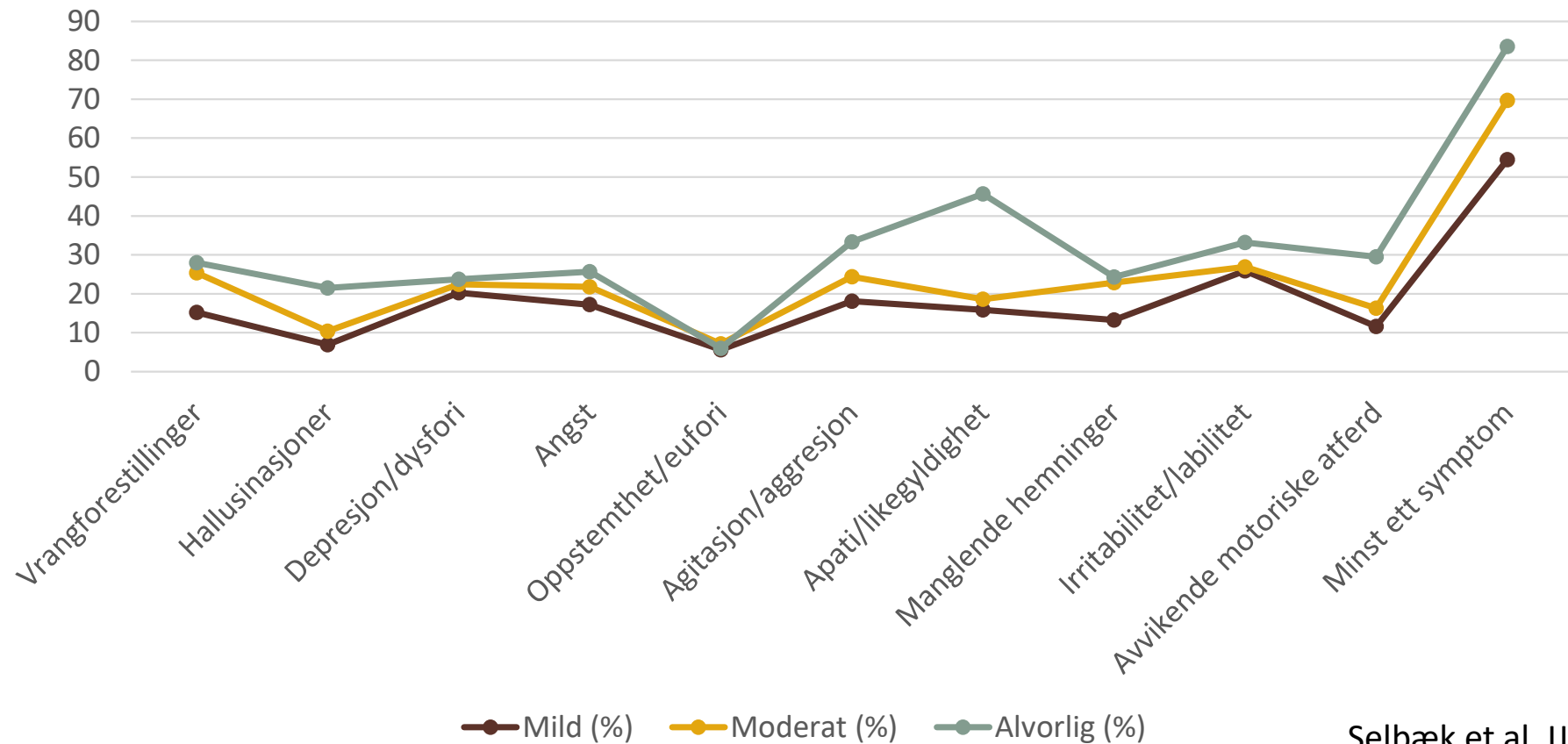
Svikt i motorfunksjon

- Finmotorikk
- Gait – sakte gangfart assosiert med mindre volum av hippocampus og nedsatt funksjon i pannelappen
- Reduksjon i subcortical hvit substans assosiert med Parkinsons sykdom symptomer (også ved AD)
- Håndstyrke
- Svelgproblemer

Svikt i ADL funksjoner

- IADL svikter først (betale regninger, internett, ny vaskemaskin)
- PADL svikter senere
- Kriterier for MCI vs. Demens
- Forskjellige kognitive funksjoner og motorfunksjoner gir utfordringer med ADL
 - Initiativ, hukommelse, eksekutive funksjoner
 - Viljestyrte muskler, svelg, tarm og blære

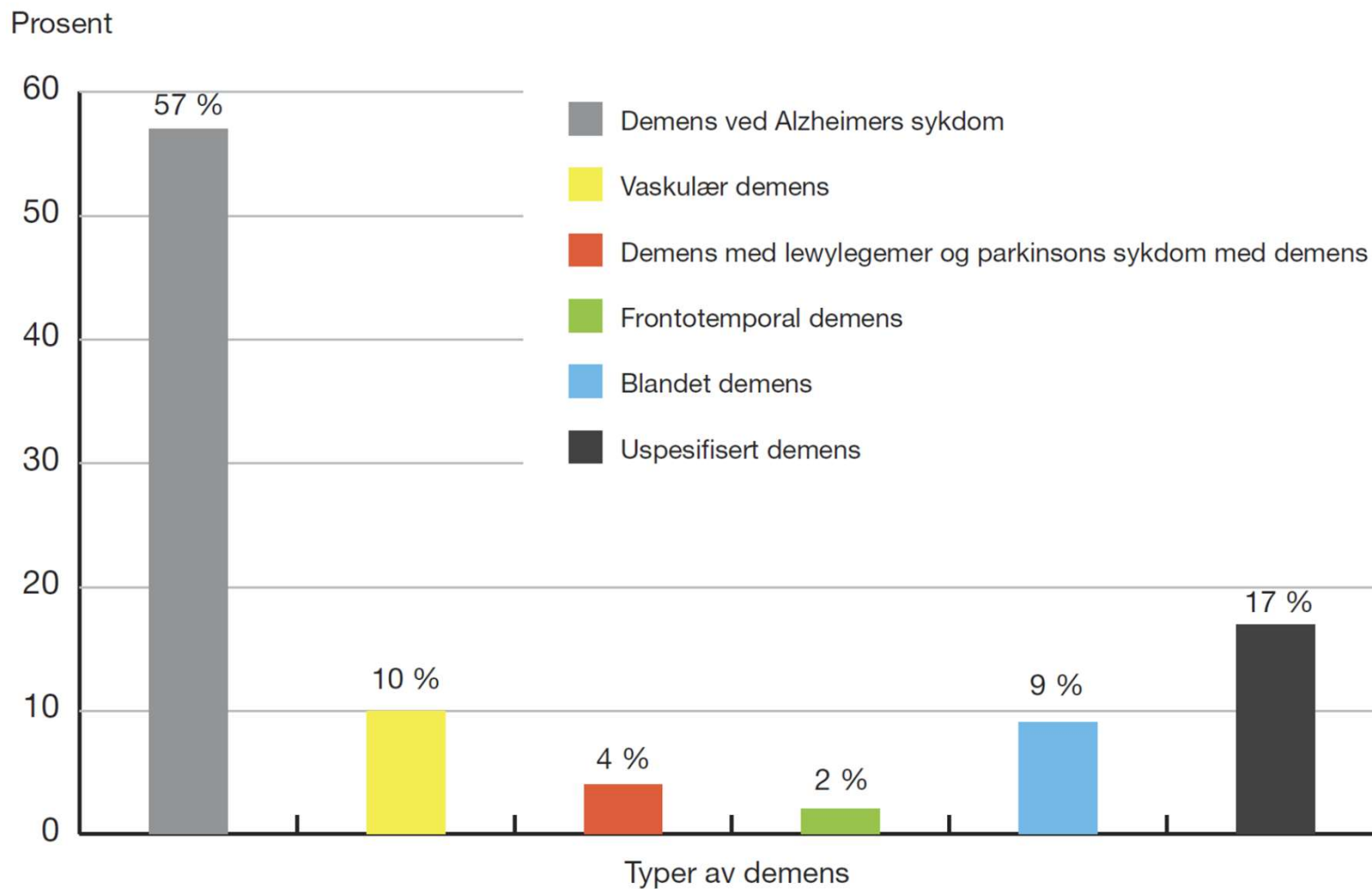
Nevropsykiatriske Symptomer og demensgrad

Selbæk et al, IJGP 2006

Hvorfor stille en (demens) diagnose?

- Utelukke andre sykdommer
- Starte behandling
- Legge til rette for god omsorg og oppfølging
- Gi et svar på «hva som er gærnt, doktor?»

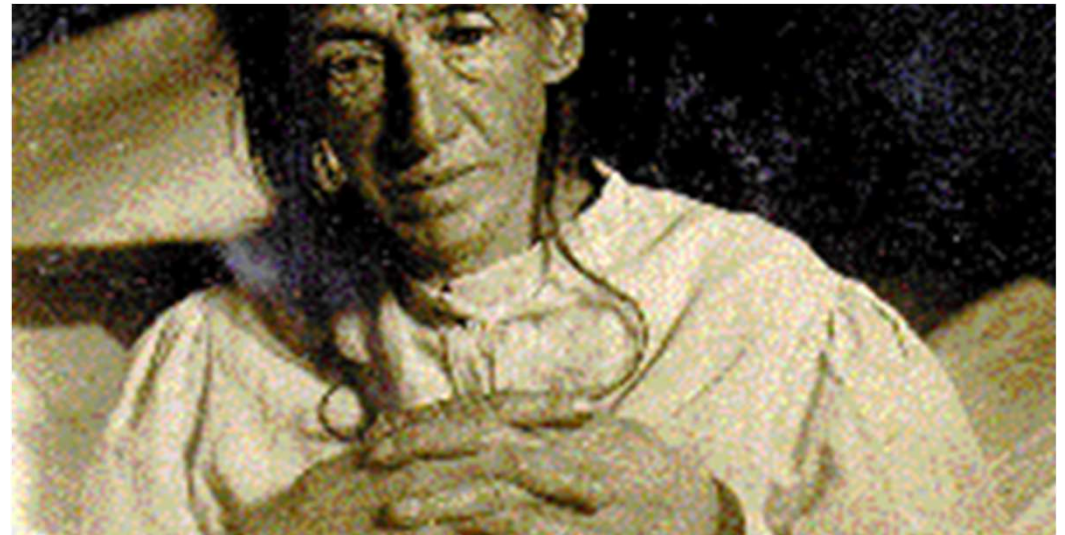
Figur 3 Fordeling av typer av demens (i prosent)

Demens ved Alzheimers sykdom

- Beskrevet av Alois Alzheimer i 1906
- Alzheimer døde bare 51 år gammel

Auguste D

Demens ved Alzheimers sykdom

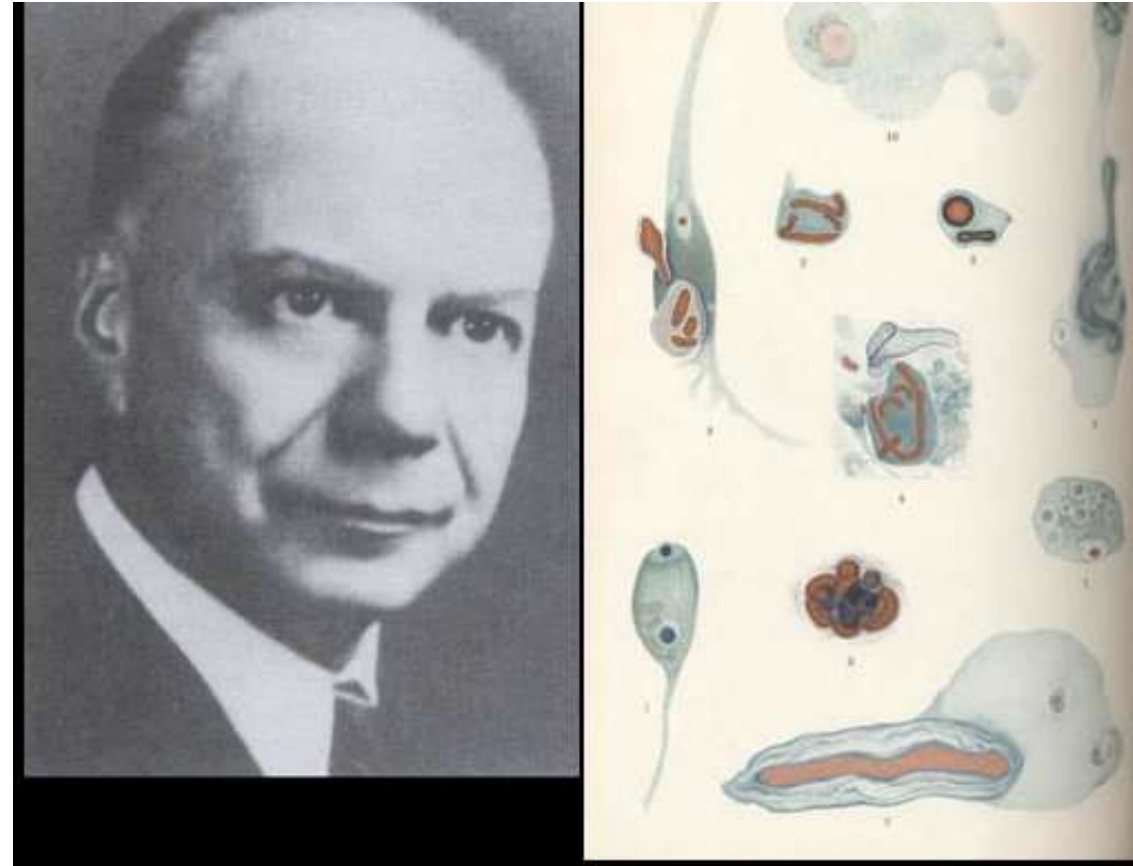
- Gradvis demensutvikling over 5 til 15 år
- Hjernesvinn
- Svekket hukommelse, ordleting
- Nedsatt orienteringsevne for tid og sted
- Tilbaketrekking, initiativløshet og apati
- Angst, depresjon
- Svikt i evnen til tenkning og planlegging
- Svikt i daglig fungering

Fronto-Temporal Demens

- Frontal type er vanligst
- Hjernesvinn
- De aller fleste pasienter er unge (under 70 år)
- Diagnostiske kjernekriterier:
 - Snikende start og gradvis utvikling
 - Tidlig svikt i mellommenneskelig atferd
 - Tidlig svikt i kontroll av egen væremåte
 - Tidlig emosjonell likegyldighet
 - Tidlig tap av innsikt

Lewy Body diseases

- Frederic Lewy (1885-1950)
- Lewy Body diseases (LBD)
 - Dementia of Lewy Bodies (DLB)
 - Parkinson's disease dementia (PDD)

Symptomer ved LBD

- Bradyfreni – tenker sakte
- Redusert oppmerksomhet (fluktuerende)
- Reduserte visuospatiale funksjoner
- Reduserte eksekutive funksjoner
- Depresjon og angst – ca. 50 % av pasientene
- Hallusinasjoner i 15-40 % av pasientene
- Søvnforstyrrelse

Vaskulær demens

- To hovedtyper
 - Multi-infarkt demens (et eller noen få store hjerneslag)
 - Subcortical demens (hjernedrypp sentralt i hjernen)
- Pasienten har hatt hjernedrypp (TIA) eller hjerneslag
- Tidsmessig sammenheng
 - Først hjernedrypp/-slag, så kognitiv svikt
- Den kognitive svikten utvikler seg ujevnt
 - Brå debut og trinnvis utvikling
- Lammelser eller nevrologiske symptomer
- CT/MR til å bekrefte diagnosen

Følgetilstander av alkoholmisbruk

- Hukommelsesproblemer, konfabulering
- Tiamin (B_1), B_{12} og folat (B_9) mangel
- Alkohol dobler risikoen for slag
- Røyk, sedat livsstil, Diabetes og høyt blodtrykk
- Traumatiske hodeskader

